

Nr 16

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motion om ändrad ordning för väckande av motioner.

I motionen nr 434 i andra kammaren av herr *Henningsson* hemställs, »att riksdagen måtte besluta om en ändrad ordning för väckande av motioner i enlighet med vad som anförts i motionen».

Gällande bestämmelser och praxis

I § 55 *riksdagsordningen* stadgas, att motion alltid bör avlämnas skriftligen till protokollet. I *ordningsstadgorna* för kamrarna, § 17, stadgas bl. a., att motion bör avlämnas i två exemplar, av vilka det ena bilägges kammarens protokoll och det andra överlämnas till vederbörande utskott, samt att över alla i kammaren väckta motioner och övriga inkomna ärenden skall föras dagbok, som alltid bör finnas tillgänglig i kansliet.

Enligt kamrarnas *praxis* — här bortses från vissa smärre skiljaktigheter mellan kamrarna — skall motioner avlämnas i tre exemplar, varav två måste vara underskrivna, och mottagas i sessionssalen vid plenum. Motionerna underkastas därvid viss förberedande granskning, avseende bl. a. underskrifter, eventuell huvudmotionär och antal motioner av samma motionär. Sedan talmannen därefter vid samma plenum anmält motionerna och kammaren beslutat bordlägga desamma, överlämnas ett exemplar av motionerna till TT. Motionerna diarieföres, förses med rubriker av sekreteraren och sorteras på utskott och avdelningar. Vid nästa plenum hänvisas de till vederbörande utskott, såvida inte remiss beslutats redan vid förra sammanträdet såsom undantagsvis sker.

Historik

Tidigare måste motion väckas muntligen vid plenum. 1810 års riksdagsordning innehöll i 48 § en bestämmelse som utvisade, att motion skulle väckas i plena av någon då närvarande ståndsledamot.

Det ovannämnda stadgandet i § 55 nuvarande riksdagsordning, att motion alltid bör avlämnas skriftligen till protokollet, står kvar oförändrat i sin ursprungliga lydelse. Någon ändring i kravet på motionärens närvaro i kammaren avsågs inte därmed. I praxis eftergavs emellertid detta krav redan år 1868 av andra kammaren i ett fall.

Frågan om ordningen för avlämnande av motioner behandlades av båda de utredningar, som föregick 1949 års reformer rörande riksdagens arbetsformer.

1943 års sakkunniga uttalade i sitt betänkande (SOU 1944:8 s. 43) att motionsavlämnandet då tillgick så, att motion väcktes vid kammарplenum, varvid motionären med några korta ord meddelade, att han hade en motion att framställa, ofta utan att ens ange motionens innehåll eller rubrik. Motionären hade emellertid att personligen infinna sig i kammaren och hade sålunda icke möjlighet att i händelse av förfall låta någon annan frambara motionen, såvida icke denne själv biträdde motionen. De sakkunniga ansåg det från olika synpunkter lämpligt, att motion även fick inges till kammarens kansli. De föreslog dessutom borttagande av det dåvarande kravet, att Konungens skrivelser och propositioner med visst undantag skulle tillställas kamrarna genom någon statsrådets ledamot.

1946 års sakkunniga uttalade i sitt betänkande (SOU 1947:79 s. 45) att de icke ansåg olägenheterna av den dåvarande ordningen påkalla så långt gående förändringar, som föreslagits av 1943 års utredning. De anförde vidare, att närvaron i kammare av ett statsråd vid propositionsavlämnandet och av vederbörande motionär, då motion avgavs, icke utan vidare borde slopas enbart av rationaliseringshänsyn. Dessa sakkunniga föreslog i stället, att proposition skulle kunna lämnas av statsråd direkt till talmannen och att motion likaledes skulle kunna lämnas direkt till talmannen. De sakkunniga uttalade att dessa reformer syntes kunna genomföras genom ändrad tillämpning av §§ 54 och 55 riksdagsordningen utan ändring av stadgandenas lydelse.

I propositionen till 1948 års riksdag (nr 244, s. 63 f.) föreslogs beträffande Konungens skrivelser och propositioner, att regeln om avlämnande genom en statsrådets ledamot skulle upphävas, och beträffande motioner, att en regel skulle införas av innebörd att motion borde avlämnas skriftligen till protokollet eller också inges till kammarens kansli inom sådan tid att den kunde anmälas vid det sammanträde, då den sist fick väckas. I motiveringen anfördes, att avlämnandet av en proposition uteslutande var en expeditionssåtgärd, som lika väl kunde verkställas av någon tjänsteman inom Kungl. Maj:ts kansli och ske på kammarkanslierna i stället för till talmannen personligen, och att motsvarande rationalisering syntes kunna genomföras beträffande avlämnande av motioner.

På tillstyrkan av *särskilda utskottet* (utl. 1948:1) antogs förenklingen i propositionsavlämnandet, vilken genomfördes fr. o. m. 1950 års riksdag. Beträffande motionsavlämnandet anslöt sig emellertid utskottet till den mening som uttalats av 1946 års sakkunniga. På grund härav infördes i samband med 1949 års ändringar av riksdagens arbetsformer den nuvarande möjligheten att under plenum inlämna motion direkt till talmannen. Möjligheten infördes utan ändring i lagtexten.

Det sålunda år 1948 avvisade förslaget om förenkling av motionsavlämnandet framfördes ånyo i motioner vid 1954 års riksdag. Konstitutionsutskottet sade sig i sitt utlåtande över motionerna (nr 19) dela uppfattningen

att motion borde avlämnas vid plenum. Därvid fäste utskottet avseende framför allt vid det förhållandet, att talmannen eller kammarsekreteraren understundom kunde vilja inhämta upplysningar av motionären eller samråda med honom om avfattningen av motionens hemställan eller liknande.

Författningsutredningen föreslog (SOU 1963: 16 s. 83 och 1963: 18 s. 71) en regel av innehåll, att motion skulle få avlämnas till riksdagen genom att inges till riksdagens kansli, och uttalade härom bl. a.:

Vad angår samrådet mellan motionären och talmannen eller sekreteraren torde ett sådant samråd otvivelaktigt kunna vara av värde. Något som talar för att motion bör den sista dagen av motionstiden väckas vid sammanträde. Antalet motioner kan å andra sidan vara så stort den sista motionsdagen, att erforderligt samråd icke kan äga rum. För riksdagsledamöterna skulle det vara en fördel om motionerna kunde ingivas direkt till riksdagens kansli. Särskilt påfallande är olägenheten för närvarande ifall sista motionsdagen är dag, då bordläggningssammanträde hålles. Utredningen får därför föreslå, att motion alltid avlämnas genom att ingivas till riksdagens kansli.

I anslutning till utredningens förslag må anmärkas, att enligt andra kammarens praxis motion må på sammanträdesdag inlämnas till kansliet före plenum om motionären är förhindrad att närvara vid detta exempelvis på grund av resa. Det torde även ha förekommit att motion inlämnats av annan än motionär. I detta sammanhang är även av intresse, att återtagande av motion tillåtits efter framställning å motionärens vägnar av annan ledamot (AK prot. 1961: 27: 198).

Motionen

I motionen anföres i korthet, att gällande ordning för väckande av motioner innebär en onödig omgång. Motionären uttalar, att några bärande skäl knappast synes kunna anföras mot att låta motioner få avlämnas på vederbörande kammarkansli eller av annan än motionär.

Utskottet

Nuvarande ordning för avlämnande av motioner innebär, fränsett ovan angivna uppmjukningar, att motion skall av motionär avlämnas i kammaren vid plenum. I förevarande motion föreslås den förenklingen, att motioner jämväl skall få avlämnas på vederbörande kammarkansli och kunna avlämnas även av annan än motionär.

Såsom framgår av redogörelsen ovan gällde förut den ordningen, att jämväl propositioner skulle avlämnas personligen, nämligen av någon ledamot av statsrådet. Efter grundlagsändringar gäller emellertid sedan år 1950 den förenklade ordningen, att proposition får avlämnas till riksdagen genom bud. I den proposition, vari denna ordning föreslogs, uttalades att proposi-

tionsavlämnandet uteslutande borde betraktas som en formell expeditons-åtgärd. Vissa skäl kan visserligen anföras mot att helt tillämpa samma synsätt på avlämnandet av motioner. Utskottet anser sålunda, att motion alltid bör avlämnas av riksdagsledamot — och av motionär, då ej synnerliga skäl föranleder till annat — och således icke bör tillställas kammare per post eller genom person som icke är riksdagsledamot. Med dessa begränsningar synes emellertid en uppmjukning av praxis — sådan som redan skett i andra kammaren — enligt utskottets mening vara önskvärd. Motion bör sålunda få avlämnas på kammarens kansli, om hinder föreligger att bevista plenum, och vid synnerliga skäl bör avlämnandet få ske genom annan ledamot än motionär. Mot en sådan ändrad praxis möter enligt utskottets mening ej heller hinder av principiell art. Motionerna kan nämligen även i sådant fall anses avlämnade till protokollet, såsom stadgandet i § 55 riksdagsordningen fordrar, och de anmäls på vanligt sätt i kammaren av talmannen. Under tid då kammaren har plenum bör emellertid motion kunna avlämnas endast i kammaren. Härav och av anknytningen till protokollet vid plenum följer vidare, att motion ej kan ingivas till kammarkansliet, sedan det plenum börjat å vilket den sist kan väckas. Den nämnda förenklingen i motionsavlämnandet kan, såsom redan skett i andra kammaren, genomföras utan grundlagsändring. Utskottet finner således några ytterligare riksdagens åtgärder härutinnan ej erforderliga.

Vissa problem av personalkaraktär kan emellertid tänkas uppkomma vid motionsavlämnande på kammarens kansli. Dessa problem synes lämpligen böra beaktas av riksdagens organisationsutredning vid dess utredning av riksdagens personalorganisation.

Utskottet hemställer,

A. att den i motionen II: 434 gjorda hemställan måtte anses besvarad genom vad utskottet ovan anført; och

B. att motionen överlämnas till riksdagens organisationsutredning.

Stockholm den 22 februari 1966

På konstitutionsutskottets vägnar:

TORSTEN ANDERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Georg Pettersson*, Torsten Andersson, Damström, fru Segerstedt Wiberg, herrar Sveningsson, Erik Olsson, Carl Albert Anderson, Dahlberg, Tistad och Svenungsson; samt

från andra kammaren: herrar Adamsson, Wahlund, Magnusson i Tumhult, fru Thunvall, herrar Johansson i Trollhättan, Larsson i Luttra, Andersson i Billingsfors, Zetterberg, Keijer och Werbro.

* Ej närvarande vid justeringen.